

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Községek, papok, gazdasági egyleti tagok és községi előljárók egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefon Egy példány 10 fillér.

Telefon

FŐSZERKESZTŐ

Dr. PÁL ERNŐ

ÜGYVÉD.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dr. HINLEDER FELS ÁKOS

ÜGYVÉD

SZÉPIROD. FŐMUNKATÁRS:

FÜLEI SZÁNTÓ LAJOS

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 81. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért más hirdetések olcsó árszabás szerint. Nyílt-tör sora 1 K.

M. kir. postatakarékpénztári cheque-számla 10,489. szám.

Telekkönyveink reformjához.

Az 1892: XXIX. t.-c. és az erre 24366 - 1893. I. M. szám alatt kiadott igazságügyi rendelet folytán megkezdődtek az ugynevezett telekkönyvi helyesbítések ott, ahol tagosítás vagy arányosítás nem volt, vagy a törvény életbeléptekor folyamatba ilyen eljárás nem volt. A tagosítás a székely vármegyék községeinek felerészében megtörtént; az arányosítás s különösen a közhelyek felosztása, az erdő és legelő illetmények tényleges kiosztása is. A telekkönyvi helyesbítés pedig különösen Udvarhely- és Csikvármegyékben fogatosított. Nemcsak a szakemberek, hanem a laikusok is állítják, hiszen nagyon sok szó esett már, hogy sem a tagosítási, sem a helyesbítési eljárások a kívánt eredményt nem adták s mondhatjuk, hogy a mennyi helyest, jót akart a törvényhozó, majdnem oly arányban valósult meg a gyakorlati kivitelekben az eljárások helytelensége, rossz-sága. Ez alkalommal nem hozom fel az okokat, meg volt az vitatva számtalanszor, különösen a Tusnádfürdőn tartott kongresszuson hangzottak el a panaszok minden irányban. Azóta néhány év eltelt. Persze a magas politika, a nemzet követelményeinek megtagadása miatt folyt harcok miatt ilyen látszólag aprólékos dolgokkal nem lehetett és nem illet foglalkozni.

Tagosításnak csak a nagyobb sikterületekkel bíró községekben volt helye s különösen hol nagyobb birtokos vagy birtokosok voltak, kiknek érdekükben állott az előnyös elhelyezkedés. A hegyek közé meghúzódó községek, ahol a legnagyobb birtokosnak is 60-70 hold ingatlan-sága, szántó és kaszálója van, a tagosítást nem ohajtották s nem is kívánják. Oka nagyon sok van. Egyik a tagosítással jövő költség, egy további a becslés helytelensége, elhelyezkedési verseny és így tovább.

A tagosítás javarészt a községek költségén történt. A szegényebb falvak halogatták s különösen mióta a helyesbítési eljárás elrendeltetett, azóta a tagosítástól le is mondtak. Tudjuk, hogy a tagosítás sem vitte előbbre a birtok tisztázást. Sok mellék oka volt, hogy telekkönyvileg sem lehetett rend-

behozni a tulajdoni kérdéseket, maradt a régi állapot s ami addig parcellánként könnyen tisztázható lett volna, az egy-két tagba való összesítéssel laikusok előtt örökre összezavartnak tartatik s nem hogy megkönnyítette volna, de megnehezítette az ingatlanok forgalmi képességét.

De vajjon előbbre vitte-e a helyesbítési eljárás a birtok jogbiztonságát, a hitelképességét, főleg a tényleges birtokvédelmet? A tapasztalat az, hogy ez sem vet fényt ez eljárásra, különösen a birtokvédelem tekintetében. A papíron való munka, ahol oly sok téves, de rossz akaratú eljárás is fordulhat elő, jogbiztonságot nem adnak. A parcellák határvonalainak megállapítása, a tényleges birtokos kizárólagos birtok- és tulajdoni jogának harmadik személyek részéről, az előző birtokosok vagy telekkönyvi tulajdonosok által való elismerése volna a kívánalom. A „birtoktisztázás” volt a törvénynek intenciója. Az elvek a gyakorlati kivitelben nem érvényesülhettek. Ennek is számtalan akadálya volt és van. Csak az eljáró közegeket kell megkérdezni, a felelet állításaimat igazolja.

Mióta a tlv. rendtartás ugy a magyarországi, mint az erdélyi részbe behozatott, ennek hiányai pótlására jöllehet néhány törvény és egy rakás (57) rendelet hozatott, még sem tud lépést tartani a gyorsan tevő haladó és mind változatosabb életviszonyokkal.

A magánjogi tervezet elkészült. Külön fejezet szól a telekkönyvbe felvett ingatlanokon való jogokról (III. rész. 3. cím). E tervezetben van egy néhány olyan tétel, amit nagyon sok telekkönyvre nem lehet alkalmazni, a telekkönyvek szabálytalansága miatt. Így Udvarhelymegyében Sükő község 229. sz. tjkve: A lapon 1. Zálogbatartó Simó László. 2. Zálogbaadó Vargyas István. Hasonlóképp Lengyelfalva 92. és 93. sz. tjkveiben A lapon megosztott tulajdon 1-5. Tértulajdonosok B. Orbán és társai 1-4. Épülettulajdonosok és térhasznélvezők Demes Péter és társai. Szóval még sok telekkönyv van ilyen: Megosztott tulajdon 1. Róm. kath. egyház törtulajdonos. 2. Bokor Ferenc térhasznélvező. Térhasznélvező köteles évenként a

tértulajdonosnak 1 frt 40 krt fizetni. Ezekre már is a szokott rendes úton nem lehet alkalmazni az általános jogtételket. A Tervezet szerint épen nem.

Elő kell készülni a magánjogi törvényünk életbe léptetéséig a telekkönyvi állapotok rendezésével. A szabálytalanságokat meg kell szüntetni jó előre. Nem is szólok arról, hogy szabályoztassanak törvényhozás útján a telekkönyvek a leendő új polgári törvény szerint, mert az egyiknek a másikhoz kell alkalmazkodnia, az anyagi joghoz az alaki jognak, ez csak évtized munkája lehetne, erre pedig várakoznunk nem célszerű, hanem a helyesbítésről szóló törvény hézagai s gyakorlatban rosszul értelmezett szakaszai javíttassanak ki s rendeleti vagy törvényhozási úton az erdélyrészi telekkönyvek hol tagosítás nem történt helyesbítettessenek s ezzel is előbb lépünk az általános telekkönyvi reform nagy munkájához.

A telekkönyvi intézmény mostoha gyermek volt; az igazságügyi kormányunk megtett a mit lehetett, de a szürke elmélet által gyártott intézkedések nem tudták meghozni a kívánt célt, eredményt. A telekkönyvi intézmény reformja egy egész munkakört kíván s hisszük, hogy az új igazságügyi miniszterünk, ki a speciális erdélyi, de különösen a székely birtok viszonyokkal közvetlenül ismerős, a miniszteriumában föl fog állítani egy osztályt, melynek feladata lesz hozzáértő, gyakorlatlalt rendelkező férfiakkal a telekkönyv reformját elő-, azután elkészíteni.

Dr. Vajna Elemér.

TANÜGY.

Tanítók törvénye.*

Irta: Rozsday István.

(Folytatás és vége.)

A tanítók alkalmazására nézve a fennálló törvényvel szemben csak annyiban tervez a javaslat változást, hogy a tanítót élethossziglan választják, vagy nevezik ki; választása és kinevezése végleges s állásából csak fegyelmi úton helyezhető tovább. A megválasztott, vagy kinevezett tanító, lehetőleg nyilvánosan, községe népének jelenlétében, esküt tesz a magyar haza törvényeire és alkotmányára.

* Az udvarhelyi járáskörnek f. évi április 5-én tartott gyűlésén felolvasta a szerző. Szerk.

De ennél sokkal messzebbmenő változást jelentene a javaslatnak azon fejezete, amely a tanító felett gyakorlandó fegyelmi jogot ki akarja ragadni a közigazgatási bizottságok hatásköréből s elsőfokulag a vármegyei tanítóegyesületek, másodfokulag pedig az országos bizottság kebeléből alakítandó fegyelmi tanácsok hatáskörébe kívánja utalni.

Ez az egyetlen fejezete a szóban forgó törvénytervezetnek, amelyben sokan radikálizmust látnak s a tanítói függetlenségre való törekvésben „féktelen ambícióval” hajlandók megválni a tervezet készítőjét.

Pedig nem egyéb ez, mint teljes emancipálása a tanítói érdekeknek az alól a vaskalaposság alól, amely nem tud különbséget tenni fegyelem és fegyelem között, mely imádja a katonai rendszer vak szigorát és a melynek eredményeképpen annyi méltatlan üldözésnek, keserű meghurcoltatásnak voltak kitéve a gyakran elfogult, legtöbbször befolyásolt és a tanító helyzetét soha megérteni nem tudó megyei fegyelmi választmányok részéről.

Mert nem ténybeli abszurdum-e az, hogy a vádló egyszersmint ítélő bíró is lehessen? Hogy az egyéni önérték jogos megnyilatkozását fegyelmetlenségnek, az ember természetében rejlő ifjúkori botlásokat erkölctelenségnek bélyegezzék s ítéleteikben pajtáskodás, politikai tekintetek s ehhez hasonló okok által engedjék magukat befolyásoltatni.

Ma a tanítók felett ítélkező fegyelmi bizottságban egyetlen szakember sem foglal helyet.

El lehet gondolni, hogy egy ilyen bizottságban a tudatlanság mellett az ötlet és egyszer-másszor a jó szerencse az intéző.

A Földes-féle tervezet ki akarja venni e jog gyakorlását a laikusok kezéből és a tanítói állás tisztességét feltéve, ahoz értők kezébe kívánja letenni.

S milyen módon tervezi ennek megvalósítását?

Ugy, hogy a megyei tanítótestület választmánya a maga kebeléből megalkítja a tanítók fegyelmi tanácsát, melynek annyi tagja van, a hány járáskör van a megye területén. Ez ítél elsőfokulag; másodfokulag ítél az orsz. bizottság kebeléből választandó 10 tagu fegyelmi tanács.

Igy aztán szakemberek kezébe lévő letéve e fontos jog gyakorlása, ítéleteiben annál inkább meg lehet nyugodni, mert a szakember figyelme sok olyan dologra kiterjed, amit a laikus szeme természetesen észre sem vehet.

Egyáltalában nem látok én ebben

semmi olyat, amit megvalósítani nem lehetne.

Ha a pap felett papok, ha az ügyvéd felett ügyvédek, a katonák felett katonák ítélkeznek, miért mondana e rendszer épen a tanítóknál csődöt?

Igen tisztelt köri gyűlés!

Végig olvasva e javaslatot, különösen három dolog az, ami ebből kidomborodik:

1. Hogy magyarrá és nemzetivé akarja tenni a népiskolát és közoktatásügyünket.

2. Hogy gondoskodik a magyar tanító megélhetéséről.

3. És végül hogy függetlenséget ad a tanítónak

Mind a három szempont helyes és szükséges.

Helyes és szükséges először azért, mert a magyar nép fiaiban soha sem lehet elég erős a hazafias érzés. Beékelve egy csomó hóbortos ábrándokat tápláló nemzetiség közé; állami alakulásunknál fogva összekapcsolva egy reánk folytonosan agyarkodó, a historia folyamán magyar nemzetiiségünket mindig támadó, fejlettebb kultúrával rendelkező szomszéd állammal, egyedül az erős nemzeti, sovínizta irányú népoktatás az, mely idebenn fajunk szupremáciáját, kifelé pedig magyar állami önállóságunkat biztosítja.

Ha elnézzük a hazában élő nemzetiségeknek saját nemzeti alapon fejlesztett kultúrájukat s ezzel szemben a mienket, ugyancsak nemzeti alapon, nem kívánjuk erősíteni: elvesztjük hazánkban azt a pozíciót, mely fajunk hegemoniáját biztosítja a Kárpátok aljában.

Es másodsor: méltó a munkás az ő jutalmára.

Minden magyar tanító a magyar nemzet napszámosa is.

Ámde színes frázisokból egyik sem él meg. Ha koplaltatja a nemzet az ő tanítóit, bizony csak koldus munkát várhat akkor.

Pedig kemény, nemzetépítő munkát várnak a tanítótól.

A tanítói fizetés kérdése csak látszólag a tanító személyi ügye, lényegében bizony a nemzet ügye ez. Ha emelni kívánjuk a tanító intelli-

genciáját, szakképzettségét, akkor adjunk ahhoz való fizetést is. Mert bizony 800—1000 koronáért, egyetemi készlettel, senki sem fogja magát a sovány tanítói pályán örökre eltemetni.

Harmadsor: a tanítói függetlenség fokozza az önértéket s lehetővé teszi az egyéni kiválóságok érve-nyesülését.

Nem mondom én, hogy bennem, e gyönyörű javaslat kivihetősége iránt, nem támadtak aggodalmak, vagy hogy annak egyes paragrafusai-
val mindenben egyetertének. Hiszen, ha egyéb aggodalomkeltő oldala nem is volna, ott van az említett erős magyar nemzeti ize.

Ez az, amitől prüszkölnének majd a hazában lakó hazafiatlan felekezetek és — ha megvalósulás felé közeledne — minden befolyással küzdenének majd ellene. Hiszen élénk emlékezetében van még valamennyiünknek, mikor az ennél sokkal enyhébb, mondhatni megal-
kuvó Berzeviczy-féle javaslat ellen is mekkora akciót kezdtetek, természetesen — eredménytelenül.

Volnának nekem egyéni ellen-
vetéseim is e tervezet egyes szakaszai ellen. De mivel annak nem kritikai mellátása, hanem csupán ismertetése volt célo-
m, mellőzöm, egyfelől az előrehaladott idő miatt, másfelől pedig azért, mert azt akarom, hogy ellenvetéseimmel ne bémítsam azt az egészséges tanítói közakaratot, mely e mű létrehozásában olyan impozáns módon megnyilatkozott.

Ha e javaslat egyes pontjainak talán egyéni gusztyusom, vagy helyi körülmények szerinti megváltoztatását kérném s határozatot akarnék provokálni azon nagy elvek ellen, melyek itt kifejezve vannak: a jelenlegi tanítói közakaratot erőteljese-
nén csupán.

Ez nem lehet célja egyetlen magyar tanítónak sem.

A Földes-féle törvénytervezetet úgy tekintem, mint a mai magyar tanító-
ság igazi közvéleményét. Annak törvényerőre emelkedését ma-

gyar lelke-
m minden érzésével óhajtom s ennek népszerűsítése érdekében kész vagyok — a magam körében — a legmesszebbmenő ag-
tációra is. Kérem a gyűlést: ezt a vélemény-
t szíveskedjék szintén magáévá tenni.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Hivatalvizsgálat.** Ternowszky Béla, a marosvásárhelyi kir. ítélőtábla elnöke a közeli napokban vá-
rosunkba érkezik, hol több napig fog időzni a bíróságok ügykeze-
lésének megvizsgálása végett. Ugyanez alkalommal vizsgálat tárgyává fogja tenni az új tervezetet is, mely szer-
int a bírósági épület renováltatni és kiépíttetni fog. Az építkezést 1907-
év tavaszán kezdik meg s a tör-
vényszéki épület oly módon bővit-
tetik ki, hogy a járásbíróságnak je-
lenlegi bünyői szakosztályának a helyére is új — a törvényszékkal
összefüggő — szárnyépületet emel-
nek.

— **Főispáni beiktatás.** Ugocsavár-
megye e hó 10-én iktatja be nagy-
ünnepségek között ifj. Ugron Gábor
főispánt. Diszbandériummal fogadják.
Délelőtt ünnepi közgyűlés, délb-
en 200 terítékű ebéd. Este pedig hang-
versenynyel egybekötött táncmulat-
ság lesz.

— **Bucsu estély.** Diemár Károly
kir. főügyész helyettes nyugalomba
vonulása alkalmából barátai és tisz-
telői a Sándor István-féle vendéglő-
ben folyó hó 12-én este 8 órakor
bucsu vacsorát rendeznek. Az e cél-
ból körözött aláírási iven már is
sokan jelentkeztek a vacsorán való
részvételre, ahol így a főügyész
helyettes iránti osztatlan tisztelet és
szeretet impozáns módon fog meg-
nyilvánulni.

— **Közigazgatási ülés.** Vármegyénk
közigazgatási bizottsága havi rendes
ülését a tagok majdnem teljes szá-
mának részvételével tegnap délelőtt
tartotta meg. Az ülést Ugron Ákos
főispán tartalmas beszéddel nyitotta
meg és ő vezette. A havi jelentéseket
tudomásul vették s ezek során Dr
Damokos Andor alispán melegen
üdvözölte a főispánt és a bizottság
lelkes támogatásáról biztosította. A
mult hóban 164 drb egy évre érve-
nyes utlevelet adtak ki. A képviselő-
választás vármegyénk összes kerü-
leteiben rendezavarás nélkül folyt le.
Dr Válcitsk tiszti főügyészt, aki
szabadságon van, Dr Soó Rezső tb.
tiszti főügyész helyettesítette. Bara-

bás András árvaszéki elnök jelen-
tése után Dr Lengyel József tiszti
főorvos tette meg havi jelentését,
mely szerint vármegyénk közegész-
ségügye az elmúlt hóban kedvezőbb
volt a márciusnál. A kórházban
összesen 245 beteget ápoltak. Ember
János tanfelügyelő után Stratzinger
Emil kir. pénzügyi tanácsos, pénz-
ügyigazgató jelentette, hogy mult
hónapban egyenes adóban 7856 K
3 fillérrel több, hadmentességi díj-
ban 11 K 25 fillérrel kevesebb, bé-
lyeg- és jogilletékekben 3492 K 67
fillérrel kevesebb, fogyasztási és ital-
adóban 4150 K 37 fillérrel több,
ugyszintén dohányjövédékben is 1462
K 83 fillérrel több bevétel volt, mint
a mult év hasonló havában. Ezen
pontnál Ugron Ákos főispán szóvá
tette és véleménynyilvánítást provo-
kált az ex-lexben felszaporodott ál-
lami adók közülön levő befizeté-
sére vonatkozólag. Dr Mezey Ödön,
Damokos alispán és Sándor Mózes
szóltak fel; komolyan foglalkozván
a kérdéssel. A vélemények oda írá-
nyultak, hogy az országos rendke-
zést megvárják és ahhoz képest te-
szik meg a szükséges lépéseket.
Máthé Pál vicecéll, mely szerint ő
az ex-lex alatti adók elengedését és
a befizetettek visszaadását javasolta,
nem foglalkozunk, mivel azt a fő-
ispán az ülésen nyomban eligazi-
totta. Szabó István kir. alügyész
jelentéséből kitűnt, hogy a vármegye
területén levő fogházakban 7 viz-
galati és 83 elítelt fogoly volt le-
tartóztatva. Majd Szobotka Rezső
kir. főmérnök jelentése került sorra.
Ebből kitűnt, hogy a héjjasfalva-
csikgyimesi állami közúton a gyü-
mölcsfák ültetése befejezéshez kö-
zeleg. Az állami és törvényhatósági
utak jók. Zonda József törvényható-
sági m. kir. állatorvos a nagyobb
házi állatoknál az egészségi állapo-
tot kedvezőnek, a sertéseknél ked-
vezőtlennek jelenti. Végül Dan-
Lajos közgazdasági előadó jelen-
tését Ádám Albert főjegyző olvasta
fel. Ebből úgy az őszi, mint a ta-
vaszi vetések kedvező állásáról ér-
tesülünk. A jelentések után Dr Me-
zey Ödön szóvá teszi, hogy Diemár
Károly kir. ügyész, aki a közigaz-
gatási bizottságnak 30 éven át volt
pontos és lelkiismeretes, tevékeny
tagja, állásától nyugdíjazás köve-
keztében megvált. Diemár az e-
mult sötét korszak politikai ál-
zata, mert igazi magyar függetle-
ségi érzelmeivel a törvénytelen ko-
mány bűnös céljait összeegyeztet-
ni nem tudta. Indítványára a bizottság
egyhangelig jegyzőkönyvi elisme-

A „SZÉKELY-UDVARHELY” TÁRCÁJA.

A székelyek reáltörténete 1562—1691-ig.

Irta: Connert János, ford. Balásy Dénes.

(Minden jog föntartva.)

(29. folytatás.)

Ezekre a panaszokra a fejedelem
először is biztosítja a székelyeket
az ő kegyelméről, de egyben kijel-
enti, hogy neki ezeket az ügyeket
országgyűlés elé kell vinni.²⁴

Nemsokára azután kancellárja ál-
tal parancsot küld a székeknek,
amely szerint a primorok nevei és
lakóhelyei összeírandók. Jóllehet,
tudatá velők megnyugtatójukra, hogy
ezuttal semmi újabb teher nincs
kilátásba, mégis szörnyen fölhábo-
rodtak a primorok, mert a fejede-
lem az összeírás célját titokban tar-
totta. Hogy mire valók e különös
rendszabályok, azt csak az isten
tudja — írják szenvedelmes folya-
modványaikban a fejedelemhez, mert
ő felségének szive titka az. Szol-
gálatkészségükről, hűségükről holtuk
napjáig biztosítják a fejedelmet.
Csak a mindenható Istennek és az
ő szent fiának nevére őt kérve-ké-
rik, hogy szándékait valamivel ért-
hetőbben közölje velük. A fejedelem
által kért listát azután hozzá el is
küldötték; az a hat székből 51 pri-

mor nevét tartalmazza, akik hűségök
által a fejedelem szolgálatában ki-
tűntették magukat.²⁵

A segesvári országgyűlés végzései
katonai tekintetben is nagy átala-
kulásnak huztak árkot. A régi har-
madik jobbágyságba süllyedt s hadi
szolgálatra többet azt nem alkal-
mazták. Így a vitézi sorból kiesett
az egész székely gyalogság, a né-
pességnek mintegy háromnegyede.
Annál több súlylál nehezült a hadi
szolgálat a két első rendre, amely
e miatt teljesen elszegényült s még
a legszükségesebb fegyverzet meg-
szerzésére sem volt módja. A visz-
onyok rendezetlensége nem tűri a ha-
logatást, segíteni kellett rajtuk, ne-
hogy hadviselő képességeiket vég-
képp elveszítsék. A fejedelem úgy
látszik sokáig főzött magában bizo-
nyos tervet, de az oly életbevágó
természetű volt, hogy csak az or-
szággyűlés dönthetett volna fölötte.
Nincs is adat róla, mely szerint tár-
gyaltatott volna. De 1566 július
11-én mégis megkezdé a dolgát a
fejedelem azzal, hogy Maros-, Csik-
Gyergyó- és Udvarhelyszék egyes
főnépeinek és lófőinek kincstári job-
bágyokat adományoztatott el²⁶ és
pedig Marosszéken 14 személy 12
faluban kapott 143 jobbágyot, egy
tehát átlag 10 jobbágyot; Csik-

Gyergyószéken 10 személy 7 falu-
ban 215-öt, egy átlag 21 jobbágyot,
és Udvarhelyszéken 19 személy 16
faluban 256-ot, egy átlag 13½ job-
bágyot. A megadományozottak mind
a tekintetesebb nemzetségekhez tar-
toztak, kik közül néhány amaz idők
történetében szerepet játszott s kik-
nek utódai nem egy tekintélyes ál-
lást foglaltak el, mint pl. a: Lázár,
Székely, Kun, Nyujtód, Andrási,
Kornis, Petky, Daniel, Geréb stb.
családok. A székely kapitány uta-
sítva lón, hogy az adományosokat
új birtokaikba vezesse be; ezek
jobbágyaik felett azután szabadon
rendelkeztek s azokat a kapitány
várszolgálatra nem kényszeríthette.
1567 március 5-én, tehát három-
negyed év múlva azután megint
jobbágy-adományozás történt és pe-
dig Háromszéken, hol Sepsiben 22
adományozott, 15 falutól kap 164-et,
átlag tehát 7½ jobbágyot; Kézdi-
széken 17 személy, 8 faluban ke-
reken 90-et, átlag tehát 5 jobbágyot,
és Orbai széken 16 adományos 9
faluban mintegy 85, átlag 5 jobbá-
gyot. Az adományozottak között ta-
láljuk az Apor, Bernáld, Mikes stb.
ismert nevű családokat is.²⁷ Ebben
a levélben utasíttatik a kapitány,
hogy a jobbágyokat írja egy laj-
stromba. Első ízben minden ado-

mányozott — a mint látjuk, átlag 1
jobbágyot kap, a másodízben keves-
sel többet 6-nál. Ez akként magya-
rázandó meg, hogy a fejedelem cél-
szerűbbnek találta, több családot
kötelezni le apró ajándékkal, mint
keveset nagyobbakkal, mert illető-
módon több ember létfölöttelét és
vitézi képességét biztosíthatta. Ezek
szerint a fejedelem egészen 960
jobbágyot adományozott el. A leg-
közelebbi adományozás, a miről ok-
levél beszél, 1568 jun. 5-én ment
végbe, amikor Maksai Jankó Ferenc
jutalmul vitézségéért Maksán és
lkafalván 8 jobbágyot kapott²⁸; az-
ezután ajándék 1569 máj. 5-én,
mikor Nyujtód György Udvarhely-
szék Cseb (?) falujában 15 jobbágyot
kapott.²⁹ Egyébként 1567 jul. 4-én is
megerősít a fejedelem Vári Péter árvá-
részére a marosszéki Vaja mellett
egy adományt, miközben megparan-
csolja Telegdi Mihály székely kap-
itánynak, hogy azt a birtokot, amibe
ő beült, adja vissza, mert ő azt a
falut Vári Péter árváinak firól-fira
való örökségül adományozta. Ez a
Vári név az 1566 és 1567-iki listá-
ban nem fordult elő, a fejedelem te-
hát erről az ajándékaról külön okle-
velet állított ki.³⁰

(Folyt. köv.)

rését nyilvánítja erről Diemár Károly nyugalomra vonult kir. ügyész megfelelő módon értesíti. Az eltávozott megyehők helyébe az erdészeti bizottság elnökének titkos szavazattal gyhangulag Ugron Ákos főispánt megválasztván, tudomásul vették Weerle Sándor miniszterelnök, min. pénzügyminiszternek kinevezéséről szóló leiratát. Több közbirtokossági és magán ügy letárgyalása után az ülés véget ért.

— **A magyar országgyűlés.** Felkérte a következő sorok közlésére: Elfogadott parlamenti szokás, hogy az országgyűlés legnagyobb pártjának köréből adják ki ciklusonként az országgyűlés tagjainak almanachját. Most, amidőn a nemzet a függetlenségi és 48-as pártnak adott abszolút többséget, a Magyar Tudósító, mint e pártnak organuma, kötelességet vél teljesíteni azzal, hogy megindítja az országgyűlés almanachjának kiadását. Teszi ezt azért is, hogy külsőleg is kifejezésre jusszon az a nagy változás, mely a politikai rendszerben beállott. Az Almanach az országgyűlés mindkét háza tagjainak pontos életrajzi adatait fogja közölni és ára díszes kiállításban hat korona. Kerjük a képviselő urakat, szíveskedjenek életrajzi adataikat hozzánk mielőbb beküldeni. A »Magyar Tudósító« szerkesztősége, Budapesten, VII. Akácfa-utca 5, 1/2.

— **Papir és írószerek szállítása.** Udvarhelyvármegye alispáni és arvaszéki hivatalai részére az 1906. évi május 1-től 1907. évi december végéig terjedő időre szükséges irodaszerek szállításának biztosítása végett hétfőn délelőtt Dr. Keith Ferenc vármegyei tb. főjegyző irodájában és vezetése alatt nyilvános árlejtés volt. Mint legelőnyösebb ajánlattevőt: Betegeh Pál és Társa könyv-, papir-, író- és rajzszerekkereskedő céget bízták meg az irodai szerek szállításával. Igen jellemző a multakra, hogy az eddigi szállító, nem kevesebb, mint 41 százalékos engedményt ajánlott föl azokból az árakból, melyeket évek hosszú során át — szabályszerű árlejtés nélkül — élvezett...

— **Kosaras Majális.** A székelykereszturi Polgári Olvasókör saját pénztára javára május hó 20-án (vasárnap) a Sósfürdő területén Székelykeresztúron Kosaras Majálist rendez, melyre a n. é. közönséget tisztelettel meghívja a rendező bizottság. Belépődíj személyenként 60 fillér, 15 éven aluli gyermekek nem fizetnek. Kezdeté d. u. 1 órakor.

— **Nosz Gusztáv helybeli kir.** főreáliskolai tanárt e hó 1-én váratlan csapás érte. Forrón szeretett édes apját Nosz Jánost szeretettel köréből elragadta a kirelhetetlen halál. A 81. évet élt köztisztviselőben álló agastyánt folyó hó 3-án az ág. hitv. evang. egyház szertartásai szerint helyezték örök nyugalomra Iglón.

— **Majális.** A helybeli iparos-ifjúság e hó 13-án (vasárnap) a Gergely Ferenc-fele Sósfürdő kerthelyiségében a városi szegény-alap javára Majálist rendez, melyre a közönséget e helyen is meghívja a rendezőség. Kezdeté este 6 órakor. Személyjegy 80 fillér, családjegy 2 korona. A zenét Ampovits Béla zenekara szolgáltatja.

— **Sándor Dénes** volt városgazda folyó hó 4-én, életének 58-ik évében hirtelen elhalt városunkban. Temetése a város közönségének széleskörű részvéte mellett, vasárnap d. u. a róm. kath. anyaszentegyház szertartásával történt meg. Az elhunyt tagja volt az udvarhelymegyei takarékpénztár igazgatóságának, mely külön gyászjelentést adott ki haláláról.

— **Székely tanoncok elhelyezése.** A székelyföldi kereskedelmi és iparkamara ezután is figyelmezteti a szülőket, hogy gyermekeiket a kamara megkérdezése nélkül idegen helyekre inasoknak ne adják. Megtörtént az utóbbi időkben nem egyszer, hogy ismeretlen iparos mesterek közvetlenül a szülőknél irtak és utiköltségeket küldtek gyermekeik kiutazására. Vagy idegenbe tanonkodó és segédeskedő székely fiúk vállalkoztak szivességet tenni oly mestereknek is, akik rossz bánásmódjuk miatt másként tanoncokhoz nem juthattak. Ebből nem ritkán kellemetlen sége származott nemcsak a szülőknél, hanem a kamaránál is. Mert olyan gyermekekre, kik maguktól mentek idegenbe, a kamara felügyeletet nem gyakorolhatott. A kamara kéri a lelkészeket, tanítókat és községi előjáróságokat, hogy a szülőket oktassák ki és figyelmeztessék, hogy idegenbe csak a kamara közvetítése mellett adják gyermekeiket. Felvételre számíthatnak azok a székely fiúk, kik 13 életévüket betöltötték, 17 évüket meg nem haladták, legalább 4 elemi osztályt jó eredménnyel végeztek és egészségesek. Minden év július 1-éig a vármegye főispánjához egyelőre csak az iskolai bizonyítványt kell beküldeni. A rendes tanonc felvétel a vármegye székhelyén, vagy a közelebbi főszolgabírói hivatalnál a nyárfolyamán fog megejtetni. A megjelenés idejéről minden folyamodó értesítést kap.

— **Harcászati lőgyakorlat.** A városunkban levő tartalékosok lövészete folyó hó 17-én és június 1-én a Mondóhegy löterén lesz reggel 6 órától déli 12 óráig. Ezen idő alatt a Szarkakő nyugati lejtőjén levő házak és fészerek lakói helyüket elhagyják s azon tájra menni senkinek sem szabad. A lövészet a várostól szerződésileg bérelt legelőterületen lesz.

— **Elveszett borjú.** Szombaton a farkaslaki orsz. vásáron egy esztendősnő üdőborjú eltevedt. A szíves megtaláló értesitse Benczédi Zsigmond birtokost Benczéd községben.

— **A székelykereszturi m. kir. állami tanítóképző-intézet** I. s. osztályába az 1906—1907. iskolai évre felveszünk oly éptestű, épszervezetű, egészséges ifjakat, akik 14-ik életévüket betöltötték, de 18 évesnél nem idősebbek és a gimnázium, vagy a reáliskola, vagy a polgári iskola legalább 4. alsó osztályát, vagy a felső népiskolát jó sikerrel végezték, vagy a jelen év június végéig elvégzik. A felveendő 30 ifju közül 18 ingyenes ellátás (bentlakás, reggeli, ebéd és vacsora), 4 pedig évi 105 K ösztöndíj kedvezményében fog részesülni. A kedvezmények a középiskola vagy polgári iskola IV. osztályát végzett kitűnő és jeles előmeneteli növendékeknek fognak adni.

mányoztatni. A bentlakók ingyen lakást, fűtést, világítást és mosatást élveznek. Ingyen gyógykezelésben minden rendes tanuló részesül. A felvételért saját kezűleg irt és egykoronás bélyeggel ellátott folyamodások a nm. vall. és közokt. miniszter urhoz címezve jelen év május 31-ig alólírotthoz küldendők be. — Minden folyamodó mellékeljen a kérvényéhez egy helyesen megcímezett levélborítékot is, hogy a nagy szünetidőben a felvételi értesítést, esetleg az okmányait biztosan megkaphassa. A felvételtől szóló értesítést minden folyamodó a miniszteri döntés leérkezése után azonnal fogja megkapni (legkésőbb augusztus 20-ig). Székelykeresztúr, 1906. április 24. Ujváry Mihály, állami tanítóképző-intézeti igazgató.

— A burgonya örökítő képessége.

A burgonya átörökítő képességét tanulmány tárgyává tette a m. kir. növénytermelési kísérleti állomáson és a végzett kísérletek eredményeit Grabner Emil a következőkben foglalja össze. A burgonya átörökítő képessége a termőképesség tekintetében érvényesül, de a keményítő tartalom öröklése nem mutatható ki, mert csak az átlagszámokban és csak a különböző fajták keményítő tartalmának összehasonlításánál mutatkozik. A termőképesség átörökítésénél legfeltűnőbben mutatkozik az anyató összes súlyának befolyása és a vetőgumó nagyságának hatása a termésre. Minél súlyosabb, vagyis minél többet termelő anyató után származó gumókat vetünk, annál nagyobb lesz azok termése és ezérintanácsos a vetőgumót már ősszel a kiszedés idején a legtöbbet termőtővek után és nem tavasszal a veremből válogatni, mert így nagyobb termésre számíthatunk. A vetőgumó nagysága kevesebb befolyást gyakorol a termésre, mint a származása. A nagy gumók relative többet teremnek, de abszolút termőképességük gyengébb, mert egyenlő mennyiségű vetőgumót vetve, a kis gumók nagyobb termést adnak, mint a nagyok; utóbbiakat azonban természetesen megfelelően szűkebb sortávra kell vetni, a mi a vetés és mivelés munkáját szaporítlanná teszi. A vetőgumó súlya az utódok súlyára befolyással nincs, mert kis gumó után nagy is teremhet és megfordítva. A gyakorlatban legokoszerűbb eljárás közepes nagyságú gumókat vetni, de nem veremből, hanem ősszel a kiszedés alkalmával, a legbővebben termőtővek után válogatni a vetőgumót.

— **Tulipán dal.** Kertész Albertné F. Lujza ösmert zeneszerző Kertész A. szövegére városunkban dallamos tulipán csárdást irt zongorára. A mű sajtó alatt van. Felhívjuk rá a zenekedvelők figyelmét.

— **A kender trágyázása.** A kendernek a trágyázásával ujabban igen jó kulturában levő vályogtalajon végeztek trágyázási kísérleteket és pedig olyan módon, hogy az istállótrágya mellett még 40 kgr. szuperfoszfátot és 20 kgr. chilisa létromot, sőt azonkívül 50 kgr. kainitot is adtak. Az eredmény az volt, hogy a szuperfoszfát és chilisaletromozott a tisztán istállótrágyázottal szemben 18 kgr. a szup. — chilis. — kainittal trágyázott pedig

32 kgrm.-mal adott több tiloskenderet. A kísérleteket Waltsburger végezte. Kíváncos volna nálunk is kísérletezni a kender trágyázásával.

— **Országos kirakóvásárok május havában** a következő helységeken és napokon lesznek:

10. Sárkány.
11. Tasnád.
12. Szász-Régen.
13. Déva, Korond, Petrozsény, Sz.-Nagy-Gorosló.
14. Nagy-Lápos.
15. Gernyeszeg.
16. Homoród-Szent Márton, Torockó.
17. Besztercze, Nagy-Borosnyó, Szilágy-Nagyfalu.
19. Kibéd, Soósmező.
20. Alsó Zsuk, Ispanmező, Mike-szásza.
21. Batos, Hada, Sülemed.
22. Czege.
24. Alparét, Alsó-Szombatfalva, Boicza, Kendi-Lóna, Mócs, Orlát, Vajda Hunyad.
25. Csik-Szereda, Erzsébetváros, Hosszúfalva, Kaál, Nagy-Ajta, Nagy-Ida, Sárpatok, Ujgyház, Uzon.
27. Nagy-Selyk, Naszód.
28. Réten.
29. Bánffy-Hunyad, Szt.-Benedek.
30. Deés, Mező-Mehes.
31. Monor.

— **Nyári menetrend.** Az államvasutak nyári menetrendje megjelent és május 1-én életbe lépett. A minket közelebből érdeklő lényegesebb eltérések a következők:

A budapest—kolozsvár—predeáli és budapest—arád—tővisi vonalakon.

A Budapest keleti p. u. és Brassó között mindkét irányban Aradon át közlekedő gyorsvonal forgalma június hó 1-től Brassótól Predeálig, illetve Bukarestig terjesztetik ki.

A Budapest keleti p.-udvarra d. u. 1 óra 10 perckor Brassóról Aradon át érkező gyorsvonal Pusztatényőn rendszeren, a Budapest keleti p.-udvarról d. u. 2 óra 35 perckor induló kolozsvári gyorsvonal Tápiószelén feltételeken és Karcagon rendszeren, a Kolozsvárról Budapest keleti p.-udvarra este 9 óra 35 perckor érkező és a Budapest keleti p.-udvarról Nagyváradra reggel 7 óra 25 perckor induló gyorsvonal Sápón feltételeken megállítatik. Azonkívül a Predeálról délután Kolozsváron át Budapestre, valamint a Budapestről este Kolozsváron át Predeálra induló gyorsvonal május 15-től bezárólag szeptember 15-ig Kolozs-Karán feltételeken meg fog állani.

A Predeálról Kolozsváron át reggel 7 óra 50 perckor és a Kolozsvárról d. u. 1 óra 60 perckor Budapest keleti p.-udvarra érkező gyorsvonalnál Tápiószelén a Budapest keleti p.-udvarról reggel 7 óra 25 perckor Szolnok felé induló gyorsvonalnál Medrén a megállás megszüntetetik. A Predeálról Kolozsváron át reggel Budapestre érkező gyorsvonal a május hó 15-től bezárólag szeptember 15-ig terjedő idő alatt Apahidán nem állítatik meg.

A Küküllőszeg—parajdi vonalon.

A jelenleg Küküllőszeg és Dicső-Szent-Márton között hetenkint csak háromszor közlekedő személyvonatok július és augusztus hónapokban Küküllőszeg és Parajd között naponta helyezettnek ismét forgalomba.

A kiskapus—nagyszebeni vonalon.

Nagyszeben és Vizaknafürdő között a múlt nyáron is közlekedett

fürdővonatok május hó 15-től bezárólag szeptember 15-ig naponta ismét forgalomba helyeztetnek.

A brassó—zernesti vonalon.

Brassó—Zernest között a harmadik esti vegyesvonat-pár az idén is forgalomba helyeztetik.

A Brassóból délután Zernest felé induló vegyesvonat, mint a múlt nyáron, ismét korábban fog közlekedni.

A múlt év nyarán vásár- és ünnepnapokon Brassóból Zernest felé közlekedett vonat június 3-tól bezárólag augusztus 26-ig ugyancsak vásár- és ünnepnapokon ismét forgalomba helyeztetik.

Közbirtokossági ügyek.

Igen fontos dologra kívánjuk a közbirtokosságok figyelmét felhívni. Számtalanszor megtörtént, hogy egyes birtokosságok a közgyűléseket a megtartás előtt alig két-három nappal előbb hívják össze s akkor is csupán a községbelieket értesítik a közgyűlés határidejéről. Sokszor a közgyűlés tárgysorozataát sem tudatják. Szóval a törvényt teljesen figyelmen kívül hagyják. Így aztán egyik-másik birtokos, akinek a közbirtokosság határozata nem tetszik, bármelyik közgyűlésből kifolyólag felebbezést adhat be a közigazgatási bizottsághoz s bármilyen sürgős és fontos a határozat, a törvényes határidő be nem tartása miatt, feltétlenül megsemmisítik. Az 1894. évi XII. t. c. 8-ik §-a, valamint az 1898. évi XIX. t. c. 27. §-a pedig világosan meghatározza, hogy a közbirtokossági gyűlések a gyűlés napját megelőzőleg 15 nappal előre kihirdetés által, a tárgyalás alá kerülő ügyek kitüntetésével, közhírré teendő. Erről a távol lakó birtokosok levélben értesítendők. Tehát mindazok, kik akár helyben, akár más helyen laknak és valamely birtokrészszerrel a birtokossághoz tartoznak, minden egyes közgyűlésre meghívandók. Ezek szemellett tartását a közbirtokosságoknak — saját érdekükben — melegen ajánljuk.

CSARNOK.

KRÓNIKA.

Bevonva már a lobogók,
A harci láрма elpihent,
Megvannak im, a honatyák,
Es meg van már a parlament.

Néhány nap múlva Bécs felől
Egy gyorsvonat robogva száll,
Oly rég járt erre! Szint' csoda,
Hogy mégis csak idetalál.

S oly hosszú kinos árvaság,
Oly hosszú néma csönd után
Életre pezsdül odaát
A fényes várkastély Budán.

És felvonul egy ragyogó,
Győzelmes, daliás csapat,
Hogy szinte reng az ősi vár
Dübörgő lépteik alatt.

Zsinóros dolmányuk feszül,
Es oldalukon szablya van,
Kucsmájuk kócsagján a nap
Megesillog, amint átsuhan.

Oh, milyen ragyogó e kép,
Mily csodaszép, elbűvölő!
Régen letűnt, nagy és dicső
Napokra emlékeztető!

Emlékek, álmok, tűnt idők,
Oh váljatok valóra mind,
Hogy a magyar mint hajdanán,
Hazáján ur legyen megint!

Fend.

KÖZGAZDASÁG.

Az udvarhelyvárm. gazdasági egyesülettől.
155—1906. szám.

Meghívó.

Az udvarhelyvármegyei gazdasági egyesület május hó 15-én d. e. 10 órakor a vármegyei ház kistermében közgyűlést tart, melyre az egyesület tagjai tisztelettel meghívottnak. Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Titkári jelentés. 3. A számvizsgáló bizottság jelentése. 4. Elnök-választás. 5. Intézkedés a pénztárnoki állás ügyében. 6. A közgyűlést 4 nappal megelőzőleg beadott indítványok tárgyalása. A közgyűlést megelőzőleg 9 órakor az alispáni irodában választmányi ülés tartatik, melyre a választmány tagjai meghívottnak. Községek, gazdakörök, irásbelileg meghatalmazottjaik által gyakorolhatják szavazataikat, a meghatalmazás a szavazás előtt az elnökséghez benyújtandó. Székelyudvarhely, 1906. április hó 30. Dr. Damokos Andor alelnök. Hlatky Miklós titkár.

Társ-szerkesztő és laptulajdonos:

Betegh Pál

Kiadja: Betegh Pál és Társa ujságkiadó intézete.

NYILT-TÉR.*

A „Székely-Udvarhely” 34-ik számában „Késelő állami iskolai igazgató-tanító” cím alatt megjelent közlemény eleitől-végig koholmány. Így mint rosszakaratu rágalomért, a cikk szerzője ellen a sajtópórt megindítottam.

Olasztelek, 1906. május 8-án.

Széll Imre,
áll. isk. igazgató.

* E rovat alatt közöltekért nem vállal felelősséget a szerk.

861—1906. eln. sz.

Árlejtési hirdetmény.

A székelyudvarhelyi kir. törvényszéknél és az ahhoz tartozó 3 járás-bírósnál, valamint a székelyudvarhelyi kir. ügyészségnél 1907. évben előforduló könyvkötő munkák biztosítása céljából 1906. évi június hó 11-ik napján d. e. 9 órájára elnöki irodamba nyilvános versenytárgyalást tűzök ki, melyre vállalkozni ohajtókat oly megjegyzéssel hívom meg, hogy 1 koronás bélyeggel és bánatpénzzel ellátott

zárt írásbeli ajánlatokat is elfogadjak az árlejtés napjának d. e. 9 órájáig, a mikor az odaitélés is megtörténik.

Megjegyzem, hogy a zárt ajánlatok felbontását követőleg szóbeli ajánlat nem tehető és a szóbeli ajánlatok kihirdetése a zárt ajánlatok felbontását megelőzi.

Bánatpénzüll készpénzben 30 koronát kell letenni a versenytárgyalás megkezdése előtt, vagy csatolni a zárt írásbeli ajánlathoz.

A részletes feltételeket elnöki irodámban a hivatalos órák alatt lehet megtekinteni.

Székelyudvarhely, 1906. május 9.

Dr. Bodolla Gábor,
kir. törvényszéki elnök.

ÁRLEJTÉSI HIRDETMÉNY.

A székelyudvarhelyi ipari és gazdasági hitelszövetkezet, mint az Országos Központi Hitelszövetkezet tagja, a helybeli vasuti állomáson egy

gabonarakta

épített, melynek fölépítésére ezennel árlejtést hirdet. Az összes munkálatokra szóló zárt ajánlatok

f. évi május hó 21-én déli 12 óráig

nyújtandók be nevezett szövetkezet igazgatóságához. Később érkező ajánlatok nem vétetnek figyelembe. A gabonarakta építési tervrajza, műszaki leírása, költségvetési és szerződési feltételei, naponkint d. e. a hivatalos órák alatt megtekinthetők. Az ajánlattevők, amennyiben vállal koznak, a feltételeknek kötelesek magukat alávetni.

Székelyudvarhely, 1906 május 8.

AZ IGAZGATÓSÁG.

Székelyudvarhelyi ipari és gazdasági hitelszövetkezet mint az Országos központi hitelszövetkezet tagja.

Árlejtés.

A székelyzsombori ágostai hitvallású egyház tornyot és papilakot épített. Az árlejtést (külön a toronyra, külön a papilakra) folyó hó 23-án d. n. 4 órakor tartja meg.

Költségvetés, toronyra: 7200, papilakra 11400 korona. Árlejtési bánatpénz: 5 százalék.

A presbiterium.

Minden igaz székely Haurik-féle márciusi sört fogyaszt

— közvetlen a gyárból. Kitűnő zamatú; bármely hazai gyártmánnyal kiállja a versenyt. Olcsóság tekintetében felülmúlja valamennyit 25 literes hordóban 8 korona, 12 és fél literes hordóban 4 K. Palackozva is kapható. Gyár: Székelyudvarhelyt, Budavár-utca 1. szám.

Korbuly gyógyszerész-féle „fenyő-Borszesz“

„Sósorszesz havasi fenyőkivonattal” tartalmazza a havasi fenyő balzsamdu erejét, mint ilyen, kipróbált jó hatásánál fogva nélkülözhetetlen háziszor, mely úgy külsőleg, mint belsőleg használható.

Ugyezintén kitűnő háziszor a már igen elterjedt Korbuly gyógyszerész-féle Sósorszesz.

Nagybani főraktár: Udvarhelymegye részére

Gál János utóda cégnél

Székelyudvarhelyt.

Baross, Borszéki és Kászoni vizek!

Üzletáthelyezés!

Van szerencsém a nagyérdemű közönség szives tudomására adni, hogy üzletemet áthelyeztem az alsó piacterre, az ujonnan épült

Frölichné-féle üzlethelyiségbe

hol egyszersmind nagyon szép raktárt rendeztem be mindennemű fűszerárakban, porcellán, üveg, gyermekjáték, diszműárak, függő, fali és asztali lámpákban.

Amidőn kérem a nagyérdemű közönség szives pártfogását, ígérem, hogy igyekezni fogok minden esetben igen tisztelt vevőimet a legjobban és legolcsóbban kiszolgálni.

Teljes tisztelettel

SZENTPÉTERY GERGELY.

Államilag ólomzárolt lucerna és lóhere magvak. Valamint baltacin-, répa- és fűmagvak. Valódi erfurti konyha-, kerti- és virágmagvak a legjobb minőségben a legolcsóbb áron.

Mindig friss fűszerárak!

Képréma készítés!

Ablaküvegezés

* BETEGH PÁL ÉS TÁRSA *

könyv-éspapirkereskedését, könyvnyomtató- és könyvkötő-intézetét
Kossuth-utca 31. szám alá, a postaépülettel átellenbe helyezte át.